

Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
ELEANOR SHARPSTON
föredraget den 21 juli 2016¹

Mål C-127/15

**Verein für Konsumenteninformation
mot
INKO, Inkasso GmbH**

(begäran om förhandsavgörande från Oberster Gerichtshof (Högsta domstolen) (Österrike))

”Konsumentskydd — Konsumentkreditavtal — Direktiv 2008/48/EG — Tolkning av artikel 3 f — Begreppet ’kreditförmedlare’ — Huruvida avbetalningsavtal som erbjuds av ett inkassoföretag på uppdrag av långivare utgör ett ’kostnadsfritt betalningsanstånd för en befintlig skuld’ i den mening som avses i artikel 2.2 j”

1. När långivare utser ett inkassoföretag för att driva in utestående skulder från låntagare som inte uppfyllt sina skyldigheter enligt kreditavtal (nedan kallade ursprungsavtal), genom att erbjuda dem avtal om betalningsanstånd, utgör det då en kreditförmedlare i den mening som avses i direktiv 2008/48/EG?² Om så är fallet, faller dessa uppgörelser utanför tillämpningsområdet för nämnda direktiv om avgifterna som tas ut för dessa tjänster inte är högre än de belopp som angetts i ursprungsavtalen, vilka låntagaren ska betala till långivaren i alla händelser? Oberster Gerichtshof (Högsta domstolen i Österrike) har framställt förevarande begäran om förhandsavgörande för att få klarhet i tillämpningsområdet för direktiv 2008/48, som reglerar konsumentkreditavtal.

Tillämpliga bestämmelser

Direktiv 2008/48

2. Direktiv 2008/48 har flera syften. För det första är ett av dess övergripande ändamål att harmonisera det rättsliga regelverket på flera viktiga områden ”[f]ör att underlätta framväxten av en väl fungerande inre marknad för konsumentkrediter”,³ för att ”[ge] ett tillräckligt gott konsumentskydd för att säkra konsumenternas förtroende”⁴ och för att ”tillförsäkra alla konsumenterna ... ett högt och likvärdigt konsumentskydd som tillvaratar deras intressen och för att det ska skapas en verklig inre marknad”.⁵ För det andra ska långivarna ge konsumenterna information för att skydda dem mot otillbörliga eller vilseledande metoder och för att konsumenterna ska kunna fatta ett välgrundat beslut bör de, innan kreditavtalet ingås, få tillräcklig information, som de får ta med sig och begrunda, om villkor och

1 — Originalspråk: engelska.

2 — Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG (EUT L 133, 2008, s. 66) (nedan kallat direktivet). Direktivet har ändrats genom kommissionens direktiv 2011/90/EU av den 14 november 2011 (EUT L 296, 2011, s. 35) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/17/EU av den 4 februari 2014 (EUT L 60, 2014, s. 34), se vidare punkt 11 nedan. Nämnda ändringar medförde inte någon ändring av ordalydelsen i de relevanta bestämmelserna.

3 — Skäl 7.

4 — Skäl 8.

5 — Skäl 9.

kostnader för krediten samt om sina skyldigheter.⁶ För det tredje är direktivet avsett att reglera vissa skyldigheter för kreditförmedlare och att säkerställa att de i princip ska omfattas av kraven på förhandsinformation.⁷ För det fjärde uppmuntras medlemsstaterna genom direktivet att "vidta lämpliga åtgärder för att främja ansvarsfulla metoder under kreditförbindelsens alla skeden med beaktande av de särskilda förhållanden som råder på deras kreditmarknad. Dessa åtgärder kan exempelvis inbegripa konsumentupplysning och konsumentutbildning, inklusive varningar avseende riskerna med dröjsmål med betalningar och överskuldssättning".⁸

3. I artikel 1 anges att syftet med direktiv 2008/48 är att harmonisera vissa aspekter av medlemsstaternas lagar och andra författningar om kreditavtal för konsumenter.

4. Enligt artikel 2 gäller direktiv 2008/48 kreditavtal som inte uttryckligen har undantagits från tillämpningsområdet. I artikel 2.2 räknas tolv typer av kreditavtal upp – bland annat sådana som rör bostadsegendom och fast egendom⁹ – vilka inte omfattas av direktivets tillämpningsområde. Dessa omfattar bland annat följande:

"f) Ränte- och avgiftsfria kreditavtal och kreditavtal enligt vilka krediten ska betalas tillbaka inom tre månader och för vilka endast obetydliga avgifter ska betalas.

...

j) Kreditavtal som avser ett kostnadsfritt betalningsanstånd för en befintlig skuld.

..."

5. Artikel 2.6 har följande lydelse:

"Medlemsstaterna får besluta att endast artiklarna 1–4, 6, 7, 9, 10.1, 10.2 a–i, l och r, 10.4, 11, 13, 16 och 18–32 ska gälla för kreditavtal som innehåller överenskommelser mellan kreditgivaren och konsumenten om villkor för uppskov eller återbetalning när konsumenten redan gjort sig skyldig till betalningsförsummelse i förhållande till det ursprungliga kreditavtalet,¹⁰

a) om det på detta sätt sannolikt blir möjligt att undvika ett domstolsförfarande för betalningsförsummelsen, och

b) om villkoren för konsumenten inte försämrats i förhållande till det ursprungliga kreditavtalet.

..."

6. Följande definitioner i artikel 3 är relevanta:

"a) konsument: en fysisk person som i de transaktioner som omfattas av [direktiv 2008/48] handlar för ändamål som ligger utanför hans närings- eller yrkesverksamhet.

6 — Skälen 18 och 19.

7 — Skälen 13, 16, 17 och 24.

8 — Skäl 26.

9 — Se artikel 2.2 a och b.

10 — Artiklarna 1–3 omfattar syfte, tillämpningsområde och definitioner (kapitel I). Artiklarna 4–7 handlar om information och kreditprövning innan kreditavtal ingås (kapitel II). Artikel 5 rörande förhandsinformation (se punkterna 7 och 8 nedan) räknas inte upp i artikel 2.6. Genom artikel 9 säkerställs, i fråga om gränsöverskridande krediter, att kreditgivare från andra medlemsstater än den där konsumentens kreditvärdighet bedöms, bereds åtkomst till databaser som används i den staten (kapitel III). Artiklarna 10, 11, 13, 16 och 18 innehåller bestämmelser om information och rättigheter i fråga om kreditavtal (kapitel IV). Artikel 19 reglerar beräkningen av den effektiva räntan (kapitel V) och artiklarna 20–21 avser kreditgivare och kreditförmedlare (kapitel VI). Till sist innehåller artiklarna 22–28 respektive 29–32 genomförandebestämmelser (kapitel VII) respektive övergångs- och slutbestämmelser (kapitel VIII).

- b) kreditgivare: en fysisk eller juridisk person som lämnar eller förbinder sig att lämna en kredit inom ramen för sin närings- eller yrkesverksamhet.
- c) kreditavtal: ett avtal genom vilket en kreditgivare lämnar eller förbinder sig att lämna en konsument en kredit i form av betalningsanstånd, lån eller annan liknande finansieringsform, med undantag för avtal om fortlöpande tillhandahållande av tjänster eller om fortlöpande leveranser av varor av samma slag, där konsumenten betalar genom avbetalningar så länge som varorna eller tjänsterna tillhandahålls.

...

- f) kreditförmedlare: en fysisk eller juridisk person som inte handlar i egenskap av kreditgivare och som inom ramen för sin närings- eller yrkesverksamhet mot betalning, som kan ske i pengar eller utgöras av någon annan form av avtalad ekonomisk förmån,
 - (i) presenterar eller erbjuder kreditavtal till konsumenter,
 - (ii) bistår konsumenter genom att utföra annat förberedande arbete innan kreditavtalet tecknas än sådant som avses i led i, eller
 - (iii) ingår kreditavtal med konsumenter för kreditgivarens räkning.
- g) konsumentens sammanlagda kreditkostnad: samtliga kostnader, inklusive ränta, provision, skatter och alla andra slags avgifter, som konsumenten måste betala i samband med kreditavtalet och som kreditgivaren känner till ...”.

7. I artikel 5.1 föreskrivs vilken obligatorisk förhandsinformation som ska tillhandahållas konsumenten.¹¹ Bestämmelsen har följande lydelse: ”I god tid innan en konsument blir bunden av ett kreditavtal eller ett erbjudande om kreditavtal ska kreditgivaren eller kreditförmedlaren, på grundval av de kreditvillkor som erbjuds av kreditgivaren samt, i förekommande fall, de önskemål som uttryckts och den information som tillhandahållits av konsumenten, lämna konsumenten den information som denne behöver för att kunna jämföra olika erbjudanden och fatta ett välgrundat beslut om huruvida ett kreditavtal ska ingås. ...

Denna information ska upplysa om följande:

- a) Typen av kredit.
 - b) Kreditgivarens identitet och geografiska adress samt, i förekommande fall, den aktuella kreditförmedlarens identitet och geografiska adress.
 - c) Det sammanlagda kreditbeloppet och villkoren för utnyttjande av krediten.
 - d) Kreditavtalets löptid.
- ...
- l) Tillämplig dröjsmålsränta och villkoren för ändring av denna samt eventuella avgifter när avtalsförpliktelser inte fullgörs.

¹¹ — Denna information ska tillhandahållas på papper eller något annat varaktigt medium. Kreditgivaren anses ha uppfyllt skyldigheterna att tillhandahålla obligatorisk förhandsinformation enligt artikel 5.1 när informationen har tillhandahållits genom blanketten ”Standardiserad europeisk konsumentkreditinformation” i bilaga II till direktiv 2008/48. Se vidare mitt förslag till avgörande i Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:431, punkterna 24–29.

m) En varning avseende konsekvenserna av uteblivna betalningar.

...”

8. Enligt artikel 5.6 ska medlemsstaterna se till att kreditgivare och eventuella kreditförmedlare ger de förklaringar som konsumenterna behöver för att kunna ta ställning till huruvida det föreslagna kreditavtalet passar deras behov och ekonomiska situation, exempelvis genom att förklara konsekvenserna av utebliven betalning från konsumentens sida.¹²

9. Vissa särskilda skyldigheter för kreditförmedlare föreskrivs i artikel 21. Medlemsstaterna ska säkerställa att kreditförmedlare särskilt ska ange huruvida de bara arbetar med en eller vissa kreditgivare eller som oberoende mäklare.¹³ Kreditförmedlare ska också informera konsumenterna om eventuella avgifter de ska betala för kreditförmedlarens tjänster och meddela kreditgivaren om dessa avgifter.¹⁴

Direktiv 2009/22

10. Syftet med direktiv 2009/22/EG¹⁵ är att harmonisera nationella regler rörande förfaranden om förbudsföreläggande avsedda att skydda kollektiva konsumentintressen i syfte att säkerställa en välfungerande inre marknad. Tillämpningsområdet omfattar överträdelser av nationella regler med påverkan på kollektiva konsumentintressen som genomför något av de direktiv som anges i bilaga 1 till direktivet.¹⁶ I förteckningen upptas direktiv 87/102/EEG,¹⁷ som nu har ersatts av direktiv 2008/48. En ”godkänd inrättning” kan föra talan i konsumenternas kollektiva intresse.¹⁸ En ”godkänd inrättning” har definierats som varje organ eller organisation som vederbörligen har inrättats i enlighet med lagen i en medlemsstat och som har ett berättigat intresse av att säkerställa att de bestämmelser som avses i artikel 1 följs.¹⁹

Direktiv 2014/17

11. Syftet med direktiv 2014/17/EU²⁰ är att upprätta en unionsmarknad med ett starkt konsumentskydd för hypotekslån.²¹ ”Kreditförmedlare” definieras i artikel 4.5 i nämnda direktiv på ett sätt som liknar artikel 3 f i direktiv 2008/48. Artiklarna 29–34 innehåller olika krav på etablering och övervakning av kreditförmedlare och utsedda representanter.²²

12 — I artikel 6 anges kraven på förhandsinformation vid vissa kreditavtal i form av kontokredit och vissa särskilda kreditavtal. I artikel 7 anges att skyldigheterna i artiklarna 5 och 6 inte ska gälla varu- eller tjänsteleverantörer som medverkar subsidiärt som kreditförmedlare. Artiklarna saknar relevans i förevarande mål.

13 — Artikel 21 a.

14 — Artikel 21 b, respektive 21 c.

15 — Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/22/EG av den 23 april 2009 om förbudsföreläggande för att skydda konsumenternas intressen (EUT L 110, 2009, s. 30).

16 — Artikel 1.

17 — Rådets direktiv 87/102/EEG av den 22 december 1986 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om konsumentkrediter (EGT L 42, 1987, s. 48).

18 — Artikel 2.

19 — Artikel 3. Sådana inrättningar inbegriper bland annat oberoende offentliga organ med ansvar för att skydda konsumentintressen och organisationer vilkas syfte (i enlighet med de kriterier som föreskrivs i nationell rätt) är att skydda sådana intressen.

20 — Europaparlamentets och rådets direktiv av den 4 februari 2014 om konsumentkreditavtal som avser bostadsfastighet och om ändring av direktiven 2008/48/EG och 2013/36/EU samt förordning (EU) nr 1093/2010 (EUT L 60, 2014, s. 34).

21 — Skälen 5–8 och 15.

22 — Förevarande begäran avser *inte* ett kreditavtal som gäller bostadsegendom eller fast egendom. Trots detta har svaranden i det nationella förvarandet åberopat direktiv 2014/17 i sina skriftliga yttranden.

Nationell rätt

12. Direktiv 2008/48 införlivades i österrikisk lagstiftning genom Verbrauchercreditgesetz (lagen om konsumentkrediter) (nedan kallad VKrG). I 6 § VKrG föreskrivs skyldigheten att tillhandahålla förhandsinformation enligt artikel 5 i direktiv 2008/48. Denna skyldighet ska också tillämpas på kreditavtal där anstånd medgetts för betalning eller där betalning ska erläggas genom avbetalning (25 § VKrG). Lagen i fråga föreskriver inte en mer begränsad tillämpning enligt vad som är möjligt med stöd av artikel 2.6 i direktiv 2008/48.

13. Följderna av betalningsförsummelse har fastställts i Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (den österrikiska civillagen) (nedan kallad ABGB). 1333 § ABGB har följande lydelse:

- ”1. Skada som gäldenären förorsakar borgenären genom utebliven betalning av en penningfordran ersätts genom lagstadgad ränta. ...
2. Borgenären kan utöver den lagstadgade räntan även göra gällande anspråk på ersättning för annan skada som denne lidit till följd av att gäldenären inte har uppfyllt sina förpliktelser, vilket särskilt avser sådana nödvändiga kostnader som uppstått vid utomrättsliga verkställighets- och indrivningsåtgärder, i den utsträckning dessa står i ett skäligt förhållande till den fordran som söks indrivas.”²³

Bakgrund, förfarandet och tolkningsfrågorna

14. Verein für Konsumenteninformation (konsumentinformationsföreningen i Wien) (nedan kallad Verein) är en organisation som har rätt att föra talan om förbudsföreläggande i konsumenternas kollektiva intresse i den mening som avses i direktiv 2009/22. Verein har väckt talan och yrkat att INKO, Inkasso GmbH i Linz (nedan kallat Inko) ska föreläggas förbud att ingå avtal om betalningsanstånd (nedan kallade återbetalningsavtal) för vilka Inko tar ut en avgift, utan att först ha tillhandahållit konsumenten nödvändig förhandsinformation enligt 6 § och 25 § VKrG.²⁴

15. Inko erbjuder indrivningstjänster till långivare när låntagare inte betalar i enlighet med ett kreditavtal. Inko kontakter låntagarna på långivarens vägnar och erbjuder ett återbetalningsavtal. Låntagaren får välja mellan att inom tre dagar betala den utestående skulden i sin helhet, eller fylla i en förtryckt blankett (ett så kallat avbetalningsavtal) som ska skickas tillbaka till Inko. Enligt ett sådant avtal i) bekräftar låntagaren att det utestående skuldbeloppet, jämte de kostnader som uppkommit till följd av den uteblivna betalningen enligt ursprungsavtalet, har förfallit till betalning, ii) samtycker låntagaren till en avbetalningsplan, iii) åtar sig låntagaren att betala skulden genom månatliga avbetalningar och iv) godkänner låntagaren att de betalningar som görs först ska avse täckning av Inkos avgifter och därefter avse långivarens fordran och ränta. Avgifterna och räntan (nedan kallade indrivningskostnaderna) utgör ersättning för Inkos tjänster.

16. Verein har gjort gällande att Inko ska tillhandahålla låntagarna den obligatoriska förhandsinformationen innan avtalen ingås. Inko har bestridit detta. Inko har gjort gällande att återbetalningsavtalen ingås mellan låntagaren och långivaren och att Inko självt inte är en part i dessa avtal. Inko är därför inte skyldigt att tillhandahålla förhandsinformation. I alla händelser är direktiv 2008/48 inte tillämpligt på Inkos verksamhet, eftersom de avtal som Inko ingår på uppdrag av sina klienter inte utgör betalningsanstånd mot ersättning.

23 — Enligt 1000.1 § ABGB är den lagstadgade räntesatsen för närvarande 4 procent.

24 — Den hänskjutande domstolen har uppgett i beslutet att begära förhandsavgörande att de omtvistade beloppen är 30 500 euro, respektive 5 500 euro.

17. Den hänskjutande domstolen har angett att Verein inte har styrkt att Inko tar ut ränta och avgifter som överskrider de belopp som skulle utgå till långivarna enligt österrikisk rätt om långivarna själva, utan Inkos inblandning, skulle godta att betalning skedde genom avbetalning. Vereins talan bifölles i första instans. Inkos överklagande bifölles delvis. Båda parterna har överklagat till den hänskjutande domstolen, som söker klarhet i huruvida Inkos upplägg omfattas av tillämpningsområdet för direktiv 2008/48 och därför har hänskjutit följande tolkningsfrågor till domstolen:

”1. Ska ett inkassoföretag, som inom ramen för yrkesmässig indrivning av fordringar på uppdrag av sina klienter erbjuder avbetalningsavtal, varvid inkassoföretaget tar ut avgifter för denna tjänst som i slutändan ska betalas av [låntagarna], anses handla i egenskap av ”kreditförmedlare” i den mening som avses i artikel 3 f i [direktiv 2008/48]?”

2. För det fall att den första frågan besvaras jakande:

Utgör ett avbetalningsavtal som genom ett inkassoföretags förmedling ingås mellan en [låntagare] och dennes [långgivare] ett ”kostnadsfritt betalningsansånd” i den mening som avses i artikel 2.2 j i direktiv 2008/48/EG, om [låntagaren] enbart förpliktar sig att betala den utestående skulden jämte sådana räntor och avgifter som denne på grund av betalningsförsummelsen enligt lag ändå skulle ha varit tvungen att betala – det vill säga även utan ett sådant avtal?”

18. Skriftliga yttranden har ingetts av Verein, Inko, den franska, den tyska och den litauiska regeringen, samt av Europeiska kommissionen. Vid förhandlingen den 25 februari 2016 yttrade sig dessa parter muntligen, med undantag av den franska och den litauiska regeringen.

Bedömning

Inledande anmärkningar

19. Målet i den nationella domstolen gäller en kollektiv talan som har väckts av Verein på vägnar av konsumenter i allmänhet. Det finns därför inte ett visst ursprungsavtal att pröva och det finns därför inget som tyder på huruvida ett visst ursprungsavtal skulle omfattas av direktiv 2008/48 eller ej. Det finns inte heller något som anger huruvida inkassoföretag, såsom Inko, tillhandahåller varor eller tjänster subsidiärt i den mening som avses i artikel 7 i direktiv 2008/48.

20. Klassificeringen av rättsliga förbindelser mellan långgivare, låntagare och inkassoföretag, samt den rättsliga reglering som är tillämplig på sådana förbindelser, skiljer sig åt mellan medlemsstaterna. Situationen enligt österrikisk rätt är inte helt klar. Verein har således hävdade att när en låntagare ingår ett avbetalningsavtal med ett inkassoföretag utsläcks betalningsförsummelsen enligt ursprungsavtalet, eftersom låntagaren inte längre är i dröjsmål med sin betalning. Inko har inte bemött detta argument som sådant. Enligt Inko kan inkassoföretag enligt österrikisk rätt inte väcka talan för att driva in utestående skulder på uppdrag av långgivare. De utgör inte heller parter i ursprungsavtalet och kan inte förvärva den utestående skulden enligt det avtalet. Enligt Inko agerar inkassoföretag endast som företrädare för långivarna.

21. Nämnade frågor omfattas av nationell rätt och ska bedömas av de nationella domstolarna. De behöver inte prövas för att domstolen ska kunna meddela ett avgörande i förevarande mål, som avser frågan huruvida avbetalningsavtal av den art som ingås av Inko utgör kreditavtal i den mening som avses i direktiv 2008/48. Det förefaller mig som om sådana avtal omfattas av definitionen av ”kreditavtal” i artikel 3 c i nämnda direktiv. Avbetalningsavtalet utgör därför ett ”betalningsansånd” eller ”annan liknande finansieringsform” i den mening som avses i nämnda bestämmelse, eftersom långgivaren (enligt ursprungsavtalet) genom återbetalningsavtalet beviljar låntagaren ytterligare eller ny kredit i denna form.

22. Artikel 6 innehåller de närmare kraven om förhandsinformation vid vissa kreditavtal i form av kontokredit och vissa särskilda kreditavtal. I beslutet om hänskjutande förklaras inte huruvida kreditavtalen i fråga omfattas av denna bestämmelse och den hänskjutande domstolen har inte heller sökt klarhet i denna fråga. Icke desto mindre återspeglas bestämmelserna i artikel 5 i artikel 6 och min bedömning är att artikel 5 är analogt tillämplig på artikel 6.²⁵

Den första frågan

23. Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida inkassoföretag som, i syfte att driva in utestående skulder mot en avgift, på uppdrag av långivare erbjuder avbetalningsavtal till låntagare som gjort sig skyldiga till betalningsförsummelse, omfattas av definitionen av kreditförmedlare i artikel 3 f i direktiv 2008/48.

24. Enligt min uppfattning omfattas ett inkassoföretag som tillhandahåller en sådan tjänst av nämnda artikel.

25. Denna tolkning stöds av ordalydelsen i artikel 3 f.²⁶ Enligt bestämmelsen måste fyra villkor vara uppfyllda för att någon ska anses vara en kreditförmedlare i den mening som avses i direktiv 2008/48. Enheten i fråga ska i) vara en fysisk eller juridisk person, ii) inte handla i egenskap av kreditgivare, iii) handla inom ramen för sin närings- eller yrkesverksamhet (och erbjuda de tjänster som anges i leden i) till iii) i artikel 3 f och iv) ta ut en avgift för sina tjänster.²⁷

26. Förutsatt att de faktiska omständigheterna fastställs av den hänskjutande domstolen framgår det av beslutet att begära förhandsavgörande, och exemplet på Inkos återbetalningsavtal som ingår i handlingarna i det nationella målet, att Inkos verksamhet består i att erbjuda avbetalningsavtal till låntagare som har gjort sig skyldiga till betalningsförsummelse enligt ursprungsavtalet. Artikel 3 f omfattar följande verksamhet som bedrivs av kreditförmedlare: ”i) presenterar eller erbjuder kreditavtal till konsument, ii) bistår konsument genom att utföra annat förberedande arbete innan kreditavtalet tecknas än sådant som avses i led i, eller iii) ingår kreditavtal med konsument för kreditgivarens räkning”. Denna ordalydelse är tillräckligt vidsträckt för att omfatta Inkos verksamhet.²⁸

27. Vidare överensstämmer en sådan tolkning också, enligt min mening, med det dubbla syftet med direktiv 2008/48 att säkerställa konsumentskyddet och upprätta en verklig inre marknad.²⁹

28. Långivare och, i förekommande fall, kreditförmedlare måste tillhandahålla de 19 upplysningar i obligatorisk förhandsinformation som anges i artikel 5.1 i god tid innan en låntagare blir bunden av ett kreditavtal eller erbjudande om ett kreditavtal. Bland de upplysningar som ska tillhandahållas ingår information om låntagarens ställning vid försenad eller utebliven betalning av skulden.³⁰ I de flesta fall förväntar sig låntagaren inte att försumma betalningar när kreditavtalet ingås och det är väl känt att inte alla låntagare noga granskar eller helt förstår följderna av betalningsförsummelse som anges i förhandsinformationen. De tre dagar som anges i Inkos exempelavtal räcker inte för att en låntagare ska kunna bedöma sin ställning. När en låntagare står inför valet att återbetala skulden i sin helhet eller fylla i avbetalningsavtalet är det osannolikt att vederbörande har ett verkligt val. Om låntagaren

25 — Se vidare punkt 54 nedan.

26 — Se även skälen 16 och 17.

27 — Se punkt 6 ovan.

28 — Se punkterna 14 och 15 ovan. Exemplet på avbetalningsavtal lämnades in av Inko i det nationella målet. Enligt detta exempelavtal samtycker låntagaren till att Inko, om låntagaren skulle underlåta att betala en avbetalning, har rätt att kontakta låntagarens arbetsgivare i syfte att erhålla betalning direkt ur dennes lön. Låntagaren uppmuntras även att betala till Inko genom autogiro.

29 — Skälen 7 och 8 i direktiv 2008/48.

30 — Den obligatoriska förhandsinformation som ska tillhandahållas enligt artikel 5.1 i direktiv 2008/48 omfattar bland annat följande: Tillämplig dröjsmålsränta och villkoren för ändring av denna samt eventuella avgifter när avtalsförpliktelser inte fullgörs (artikel 5.1 l) och en varning avseende konsekvenserna av uteblivna betalningar (artikel 5.1 m).

med lätthet kunde återbetala det utestående beloppet (det minst kostsamma alternativet, eftersom betalningsansvaret för ytterligare kostnader skulle minska), skulle låntagaren antagligen inte ha hamnat i dröjsmål över huvud taget. Tre dagar räcker inte heller för att låntagaren ska kunna jämföra kostnaderna för att ingå avbetalningsavtalet med andra lösningar som erbjuds av andra långgivare.

29. Det förefaller mig därför som om det står i större samklang med syftet att tillhandahålla ett starkt konsumentskydd att kräva att kreditförmedlare ska tillhandahålla informationen i artikel 5.1, i synnerhet om den informationen inte tillhandahålls av långgivaren. I annat fall förnekas låntagaren just det skydd som direktiv 2008/48 är avsett att säkerställa.³¹ För att uppfylla kraven i artikel 5.1 ska informationen lämnas till låntagaren i god tid innan avbetalningsavtalet blir bindande.³² Anledningen till detta är att inkassoföretaget är den person som i) presenterar eller erbjuder avbetalningsavtalet till konsumenten, ii) utför förberedande arbete i förhållande till ett sådant avtal, eller iii) ingår ett avbetalningsavtal för långgivarens räkning i den mening som avses i artikel 3 f. Det krävs uppenbart en längre tid än de tre dagar som erbjuds av Inko för att denna skyldighet ska vara uppfylld. Enligt artikel 5.1 är det ”kreditgivaren eller kreditförmedlaren” som ska tillhandahålla förhandsinformationen. Information kan således teoretiskt sett tillhandahållas av långgivaren innan låntagaren samtycker till avbetalningsavtalet. Det är dock inget som faktiskt tyder på att långivarna i praktiken tillhandahåller sådan förhandsinformation. (Även om de tillhandahöll sådan information skulle detta inte ändra principen att kreditförmedlare omfattas av samma skyldighet.)

30. En sådan tolkning stöds även av artikel 5.6 enligt vilken det krävs att medlemsstaterna ska se till att långgivare och kreditförmedlare ger låntagare de förklaringar de behöver för att kunna ta ställning till vissa omständigheter, däribland konsekvenserna av en betalningsförsummelse, innan avtalet ingås. Denna tolkning ligger också i linje med syftet att uppmuntra ansvarsfulla metoder under samtliga faser av ett kreditförhållande.³³

31. En sådan tolkning är också förenlig med målet att upprätta en verklig inre marknad, eftersom kreditförmedlarbegreppet bör ha samma innebörd i alla medlemsstater. Skyldigheten att tillhandahålla förhandsinformation bör således gälla alla som erbjuder inkassotjänster av sådant slag som Inko erbjuder.

32. Inko har gjort gällande att en kreditförmedlare sammanför långgivare och låntagare. Inkassoföretag kan inte, enligt Inko, utgöra kreditförmedlare, eftersom deras verksamhet är kopplad till ett kreditavtal som existerar innan inkassoföretaget har erbjudit låntagaren ett upplägg för återbetalning. Skyldigheterna i artikel 21 i direktiv 2008/48 (som har rubriken ”Vissa av kreditförmedlarnas skyldigheter gentemot konsumenterna”) kan därför inte vara tillämpliga på inkassoföretag. Inko har i tillägg anført att definitionen av kreditförmedlare i artikel 4.5 i direktiv 2014/17 liknar definitionen i direktiv 2008/48 och att de två bestämmelserna ska tolkas enhetligt. Det framgår av sammanhanget i direktiv 2014/17 att den verksamhet som bedrivs av inkassoföretag inte omfattas av nämnda direktivs bestämmelser rörande kreditförmedlares verksamhet. Slutligen har Inko gjort gällande att tillämpningsområdet för artikel 3 f vore alltför vidsträckt om artikeln tolkades så att den var tillämplig på inkassoföretag. Den skulle då omfatta yrkesverksamhet som aldrig varit avsedd att regleras genom direktiv 2008/48, bland annat sådan yrkesverksamhet som bedrivs av advokater som tillåts agera som indrivningsföretag i Österrike.

31 — Se, exempelvis, de övergripande syftena i skälen 7–9.

32 — Se skälen 18 och 19.

33 — Se skäl 26.

33. För mig framstår "kreditförmedlare" som ett allmänt begrepp som omfattar flera typer av verksamhet.³⁴ Medlemsstaterna definierar begreppet på varierande sätt och tillämpar det på olika typer av verksamheter.³⁵ Det är riktigt att inkassoverksamhet inte är en verksamhet som förknippas med mer traditionella kreditförmedlare (till exempel förmedlare av konsumentkrediter). Sådana kreditförmedlare utgör emellertid bara en av de typer av kreditförmedlare som anges i artikel 21 i direktiv 2008/48. Enligt den bestämmelsen ska kreditförmedlare ange om de arbetar uteslutande med en eller flera långgivare eller som oberoende mäklare, de ska ange de eventuella avgifter som konsumenten ska betala för tjänsterna och underrätta långgivaren om denna avgift för beräkning av den effektiva räntan. Rent logiskt är dessa skyldigheter i lika hög grad tillämpliga på inkassoföretag när de erbjuder avbetalningsavtal, eftersom de arbetar för klienter och tar ut en avgift för sina tjänster.³⁶

34. Genom direktiv 2014/17 inrättas ett gemensamt ramverk för avtal som gäller konsumentkredit som garanteras av inteckning eller på annat vis avser bostadsfastigheter. Det innehåller ett särskilt system för kreditförmedlare i det avseendet.³⁷ Även om det finns likheter mellan definitionerna av "kreditförmedlare" i artikel 4.5 i direktiv 2014/17 och artikel 3 f i direktiv 2008/48 medför det inte nödvändigtvis att den förra definitionen begränsar tillämpningsområdet för den senare. Direktiv 2008/48 gäller inte kreditavtal med inteckning som säkerhet eller som är avsedda för att förvärva eller behålla äganderätt till fast egendom (artikel 2.2 a och b). Enligt min uppfattning är frågan huruvida inkassoföretag kan uppfylla villkoren i, exempelvis, kapitel 11 i direktiv 2014/17, inte relevant för att fastställa betydelsen av artikel 3 f i direktiv 2008/48. Inko har gjort gällande att en extensiv tolkning skulle innebära att advokater som inte tillhandahåller indrivningstjänster ändå skulle omfattas av direktiv 2008/48. Det är dock helt enkelt så att advokater inte utövar de funktioner som anges i artikel 3 f i–iii när de ger juridisk rådgivning.³⁸

35. Slutligen har den litauiska regeringen (som endast har föreslagit ett svar på den första frågan) anfört att en kreditförmedlares verksamhet, inom ramen för artikel 3 f, måste äga rum innan kreditavtalet ingås. Hanteringen av utestående skulder har inget samband med erbjudandet om eller upprättandet av ursprungsavtalet.

36. Jag delar inte denna uppfattning. För det första anger inte artikel 3 f att kreditförmedlaren verksamhet måste äga rum innan kreditavtalet ingås. Det ligger mer i linje med ordalydelsen i och syftena med direktiv 2008/48 att inte begränsa begreppet kreditförmedlare på detta sätt. Det är snarare så att skyldigheten att tillhandahålla information gäller under avtalets hela giltighetstid, i synnerhet när låntagaren erbjuds ett finansiellt avtal som omfattas av definitionen av ett kreditavtal i artikel 3 c i direktiv 2008/48.³⁹ För det andra är det inte ursprungsavtalet mellan långgivaren och låntagaren som är relevant här, utan fokus ligger snarare på avbetalningsavtalet som har erbjudits av inkassoföretaget.⁴⁰ Eftersom det inte finns något som tyder på huruvida ursprungsavtalen omfattas av direktiv 2008/48, kan det inte antas att låntagare erhåller förhandsinformation innan dessa avtal blir bindande. Om enheter som Inko inte ska anses vara kreditförmedlare i den mening som avses i artikel 3 f, finns det således inte någon skyldighet att tillhandahålla information innan avbetalningsavtalet blir bindande. Låntagarna skulle då inte erhålla det skydd som garanteras enligt

34 — Se förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om harmonisering av medlemsstaternas lagar och andra författningar om konsumentkrediter, KOM(2002) 443 slutlig (EGT C 331 E, 2002, s. 200) (nedan kallat ursprungsförslaget). I detta förslag beskrivs begreppet kreditförmedlare som "en allmän beteckning som kan innefatta olika typer av verksamheter och aktörer" (se s. 8).

35 — Se dokumentet "*Study on Credit Intermediaries in the Internal Market*" som upprättats på uppdrag av generaldirektoratet för inre marknaden och tjänster av den 15 januari 2009, punkterna 3.20–3.23.

36 — Se artikel 21 a, respektive 21 b. I artikel 3 i) i direktiv 2008/48 definieras effektiv ränta som den sammanlagda kreditkostnaden.

37 — Se, särskilt, artiklarna 29–34 i kapitel 11 i direktiv 2014/17.

38 — Se vidare sidan 9 i ursprungsförslaget där det anges följande: "Advokater och notaries omfattas i regel inte, även om konsumenten begär rådgivning av dem om omfattningen av ett kreditavtal eller om de hjälper till med att upprätta eller bestyrka avtalet, förutsatt att deras funktion begränsas till juridisk rådgivning och att de inte hänvisar sina kunder till bestämda kreditgivare."

39 — Se skäl 24.

40 — Se punkt 21 ovan.

direktiv 2008/48, eftersom de inte skulle erhålla förhandsinformation i något skede i processen, i synnerhet när de ingår ett kreditavtal angående betalningsansånd. I alla händelser verkar det framgå av den hänskjutande domstolens förklaring i beslutet att begära förhandsavgörande att Inkos verksamhet inleds innan låntagarna ingår avtalen i fråga.⁴¹

37. Jag drar därför slutsatsen att inkassoföretag som erbjuder kunder avbetalningsavtal på uppdrag av borgenärer i syfte att driva in utestående skulder mot en avgift utgör kreditförmedlare i den mening som avses i artikel 3 f i direktiv 2008/48.

Den andra frågan

38. När en låntagare ingår ett avbetalningsavtal och åtar sig att betala den utestående skulden, jämte eventuella kostnader och dröjsmålsränta, till följd av dennes betalningsförsummelse enligt ursprungsavtalet (eller relevanta nationella bestämmelser), faller ett sådant avtal utanför tillämpningsområdet för direktiv 2008/48, eftersom det är ett kreditavtal som avser ett ”kostnadsfritt betalningsansånd för en befintlig skuld” i den mening som avses i artikel 2.2 j?

39. Den tyska regeringen har gjort gällande att ett upplägg där låntagaren betalar en avgift inte kan betraktas som kostnadsfritt i den mening som avses i artikel 2.2 j i direktiv 2008/48, inte ens om indrivningskostnaderna enligt avbetalningsavtalet högst uppgår till de belopp som anges i ursprungsavtalet. Kostnaderna som anges i ursprungsavtalet utgör avgifter i den mening som avses i artikel 2.2 j. Enligt den franska regeringen (som endast har besvarat den andra frågan) ger avbetalningsavtal upphov till extra kostnader för låntagarna när i) låntagaren enligt ett sådant avtal betalar mer än den skulle ha gjort om återbetalningen hade arrangerats på annat sätt och ii) inkassoföretagets kostnader bärs direkt eller indirekt av låntagaren. Kommissionen har gjort gällande att det är nödvändigt att fastställa huruvida låntagaren måste betala högre avgifter enligt avbetalningsavtalet än de avgifter vederbörande skulle ha betalat i avsaknad av ett sådant avtal.

40. Vad betyder ordet ”kostnadsfritt” i artikel 2.2 j i direktiv 2008/48? Omfattas Inkos upplägg av denna bestämmelse?

41. Uttrycket ”kostnadsfritt” i artikel 2.2 j i direktiv 2008/48 har inte definierats. Det förefaller förenligt med lagstiftningens systematik att tolka det i överensstämmelse med uttrycket ”ränte- och avgiftsfria kreditavtal...” i artikel 2.2 f.⁴² Begreppet ”avgift” ska också tolkas i överensstämmelse med definitionen av ”konsumentens sammanlagda kreditkostnad” i artikel 3 g. Den definitionen definieras i vidsträckt ordalag och omfattar ”samtliga kostnader, inklusive ränta, provision, skatter och alla andra slags avgifter, som konsumenten måste betala i samband med kreditavtalet och som kreditgivaren känner till”. Detta är tillräckligt omfattande för att inkludera indrivningskostnader som uppkommer när en låntagare har gjort sig skyldig till betalningsförsummelse enligt ursprungsavtalet, oavsett om kostnaderna tas ut av långivaren själv eller ett inkassoföretag som handlar på långivarens uppdrag.

41 — Se punkt 15 ovan.

42 — I skäl 13 i direktiv 2008/48 anges att direktivet inte ska tillämpas på vissa typer av kreditavtal om obetydliga eller inga kostnader uppkommer för låntagaren. I ursprungsförslaget gjordes undantag för avtal om betalningsansånd eller andra betalningssätt, exempelvis med betalkort eller bankkort, som gäller kostnadsfria transaktioner och som inte överstiger tre månader. Det fanns ingen motsvarighet till artikel 2.2 j, som intogs i det ändrade förslaget till Europaparlamentets och rådets direktiv om konsumentkreditavtal och om ändring av rådets direktiv 93/13/EG till (KOM(2005) 483 slutligt).

42. Syftet med artikel 2.2 j är att undanta kreditavtal från tillämpningsområdet för direktiv 2008/48 enligt vilka låntagaren inte ådrar sig extra kostnader för den kredit som tillhandahålls. Ordet ”kostnadsfritt” ska tolkas i enlighet med dess normala betydelse, med beaktande av det sammanhang i vilket det används och de mål som eftersträvas med de föreskrifter som det ingår i.⁴³ Enligt min uppfattning är frågan alltså huruvida det berörda avbetalningsavtalet är kostnadsfritt för låntagaren. I mycket enkla ordalag – är sådana upplägg gratis?

43. Indrivningskostnader på grund av betalningsförsummelse ska anges i det ursprungliga kreditavtalet.⁴⁴ Det är inte ovanligt att låntagare uppdrar indrivningsförfarandet åt en tredje part, eftersom det är mer lönsamt för dem än att försöka driva in de utestående skulderna själva. Eftersom det uppkommer kostnader för indrivning för vilka den låntagare som har gjort sig skyldig till betalningsförsummelse ansvarar enligt ursprungsavtalet, kan det förfarandet inte anses vara kostnadsfritt för låntagare. Inko har inte förnekat att företaget tar ut en avgift för sina tjänster. De tjänsterna kan därför inte anses vara kostnadsfria. Den första frågan är om Inkos avtal med låntagarna på långivarnas vägnar leder till en kostnad för låntagaren i den mening som avses i artikel 3 g i direktiv 2008/48. Det framgår av exemplet på återbetalningsavtal som ingår i handlingarna i det nationella målet att låntagaren faktiskt bär kostnaderna för indrivningen.⁴⁵

44. Av exempelblanketten framgår att den innehåller information om bland annat i) långgivarens fordran och kostnader (98,75 euro), ii) de avgifter som Inko tar ut när företaget åtar sig att agera på uppdrag av långgivaren, vilka utgörs av 15,65 euro (förvaltningsavgift), 14,28 euro (för den första påminnelsen), 9,36 euro (dokumentationsavgift) – delsumma 39,29 euro, och iii) det nya skuldbeloppet 138,04 euro (som uppkommit genom att addera 39,29 euro och 98,75 euro). Dessutom tillkommer ytterligare kostnader: Ränta: 0 euro⁴⁶, arkivkostnad (3,12 euro per månad), 15,96 euro per påminnelse och 45 euro i indrivningskostnad – totalsumma 64,08 euro.⁴⁷

45. Inko erbjuder inte ett kostnadsfritt upplägg. Det finns ekonomiska konsekvenser som låntagare bör ha en möjlighet att fatta ett informerat beslut om.

46. Har det någon betydelse för artikel 2.2 j om låntagaren betalar kostnaderna för avbetalningsupplägget till långgivaren som sedan betalar inkassoföretaget eller om låntagaren betalar direkt till inkassoföretaget?

47. Jag anser inte att så är fallet.

48. Det framgår av beslutet att begära förhandsavgörande och handlingarna i det nationella målet att låntagaren enligt det ursprungliga kreditavtalet i realiteten ansvarar för denna betalning (åtminstone indirekt).⁴⁸

49. Måste kostnaderna i fråga vara högre än de som ska utgå enligt det ursprungliga kreditavtalet som låntagaren inte har fullgjort för att upplägget inte ska omfattas av artikel 2.2 j?⁴⁹

50. Jag anser att den frågan bör besvaras nekande.

43 — Se dom av den 5 juli 2012, Content Services, C-49/11, EU:C:2012:419, punkt 32.

44 — Se, exempelvis, artikel 5.1 I i direktiv 2008/48.

45 — Se punkterna 16 och 27 ovan.

46 — Detta belopp kan självfallet öka under avtalets gång.

47 — Det är viktigt att tänka på att avgifterna kan komma att öka. Situationen beror på hur många påminnelser som skickas ut. I korthet uppgår den första omgången avgifter till cirka 40 procent av långgivarens anspråk. I exemplet som angetts i exempelblanketten, där långgivarens anspråk och avgifter uppgick till 98,75 euro, utgör de ytterligare avgifterna cirka 65 procent av långgivarens totala anspråk. Beloppen har angetts som en illustration. Hur stor andelen av Inkos avgifter är i förhållande till den utestående skulden beror naturligtvis på skuldbeloppet i ett visst fall.

48 — Se punkt 44 ovan.

49 — Se punkt 17 ovan.

51. Ett sådant villkor, som inte framgår av ordalydelsen i artikel 2.2 j, förefaller inte förenligt med det konsumentskyddsmål som eftersträvas med direktiv 2008/48. Den lagstiftningsteknik som har använts i hela direktivet är att en konsument som erhåller lämplig och fullständig information är bättre skickad att ta ansvar för sina låneupplägg.⁵⁰

52. Den hänskjutande domstolen frågar sig huruvida tolkningen av artikel 2.2 j har betydelse för funktionen av artikel 2.6 i direktiv 2008/48.

53. Jag anser inte att så är fallet. De två bestämmelserna upprättar helt olika system. Artikel 2.2 j ger inget utrymme för skön. Den undantar avtal från tillämpningsområdet för direktiv 2008/48 som innebär att låntagare erhåller kostnadsfri kredit.

54. Till skillnad från detta kan medlemsstaterna välja huruvida de vill tillämpa det mindre strikta regelsystem som införts genom artikel 2.6.⁵¹ Enligt denna bestämmelse kan de besluta att endast vissa av artiklarna i direktiv 2008/48 ska gälla för kreditavtal som innehåller överenskommelser mellan långgivare och låntagare om villkor om uppskov eller återbetalning,⁵² när låntagaren redan har gjort sig skyldig till betalningsförsummelse i förhållande till det ursprungliga kreditavtalet och villkoren för låntagaren inte försämrats i förhållande till det ursprungliga kreditavtalet. Artikel 6 (som, bland annat, är tillämplig på "ett kreditavtal eller ett erbjudande om kreditavtal" som anges i, bland annat, artikel 2.6) innehåller en uppräkningslista av obligatoriska upplysningar som kreditgivare och, i förekommande fall, kreditförmedlare ska tillhandahålla i god tid innan konsumenten blir bunden av ett avtal. Då Österrike emellertid har valt att inte utnyttja den möjlighet som erbjuds genom artikel 2.6, är det likväl artikel 5 som är relevant för tvisten i det nationella målet.⁵³

55. Jag drar därför slutsatsen att när det i det ursprungliga kreditavtalet anges att låntagaren ansvarar för indrivningskostnaderna i händelse av betalningsförsummelse och låntagaren sedermera ingår ett avbetalningsavtal med långgivaren enligt ett upplägg som arrangeras av ett inkassoföretag, utgör detta upplägg inte ett kreditavtal som avser ett kostnadsfritt betalningsansånd för en befintlig skuld i den mening som avses i artikel 2.2 j i direktiv 2008/48, inte ens om låntagaren redan ansvarar för betalning av indrivningskostnader som anges i det ursprungliga kreditavtalet eller på annat sätt är skyldig att betala dessa kostnader enligt nationell rätt.

Förslag till avgörande

56. Mot bakgrund av ovan anförda överväganden föreslår jag att domstolen besvarar de tolkningsfrågor som Oberster Gerichtshof (Högsta domstolen i Österrike) har ställt på följande sätt:

- Inkassoföretag som erbjuder kunder avbetalningsavtal på uppdrag av borgenärer i syfte att driva in utestående skulder mot en avgift utgör kreditförmedlare i den mening som avses i artikel 3 f i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG.
- När det i det ursprungliga kreditavtalet anges att låntagaren ansvarar för indrivningskostnaderna i händelse av betalningsförsummelse och låntagaren sedermera ingår ett avbetalningsavtal med långgivaren enligt ett upplägg som arrangeras av ett inkassoföretag, utgör detta upplägg inte ett kreditavtal som avser ett kostnadsfritt betalningsansånd för en befintlig skuld i den mening som

50 — Se skälen 24 och 26. Se även dom av den 18 december 2014, CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, punkt 21.

51 — Artikel 2.6 i direktiv 2008/48 infördes medan direktivet förhandlades i rådet. Se sidan 3 i meddelandet från kommissionen till Europaparlamentet enligt artikel 251.2 andra stycket i EG-fördraget om rådets gemensamma ståndpunkt inför antagandet av Europaparlamentets och rådets direktiv om konsumentkreditavtal KOM(2007) 546 slutlig av den 21 september 2007.

52 — Se punkt 5 ovan.

53 — Se punkt 22 ovan.

avses i artikel 2.2 j i direktiv 2008/48, inte ens om låntagaren redan ansvarar för betalning av indrivningskostnader som anges i det ursprungliga kreditavtalet eller på annat sätt är skyldig att betala dessa kostnader enligt nationell rätt.